הִלְכוֹת מְגִלָּה סִימָן תרצג תרצד

ובית יוסף (שם) בשם תוספות (ד. ד"ה פסק)): **ד** [*] * מוֹצִיאִין סֵפֶר תּוֹרָה [1]וְקוֹרִין בְּפָרָשַׁת 'וַיָּבֹא (ט) עֲמָלֵק' (שמות יז ח). **וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהּ אֶלָּא תִּשְׁעָה פְּסוּקִים, [2]וְכוֹפְלִין פָּסוּק אַחֲרוֹן כְּדֵי לְהַשְׁלִים לַעֲשָׂרָה פְּסוּקִים.** הַגָּהּ: כְּשֶׁיֵּשׁ מִילָה (י) וְאֵין הַמִּנְהָג לִכְפֹּל פָּסוּק הָאַחֲרוֹן שֶׁל הַפָּרָשָׁה. (יא) וְקוֹרִין הַמְּגִלָּה וְאַחַר כָּךְ סֵדֶר קְרָשָׁה. הַגָּהּ: כְּשֶׁיֵּשׁ מִילָה בְּפוּרִים (יב) מָלִין הַתִּינוֹק (ה) קֹדֶם קְרִיאַת הַמְּגִלָּה (מהרי"ל (הל' פורים) ומנהגים (שם)):

1 משנה שם ל' (ע"ב).
2 בית יוסף (ד"ה ומרציא"ן) שכן נהגו.

תרצד דין מעות פורים לעניים. ובו ד' סעיפים:

א [א]חַיָּב (א) כָּל אָדָם (ב) * לִתֵּן לְפָחוֹת (ג) [א] (ג) שְׁתֵּי מַתָּנוֹת * לִשְׁנֵי עֲנִיִּים. הַגָּהּ: * יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיֵּשׁ לִתֵּן קֹדֶם פּוּרִים עַיֵּן שָׁם. וְלֹא יִתֵּן לָהֶם קֹדֶם פּוּרִים, דִּלְמָא אָכְלִי לְהוּ קֹדֶם פּוּרִים. וְכָתְבוּ בַּ"ח (ס"א) וְט"ז (ס"ק א) אֶפְלוּ עֲנִי הַמִּתְפַּרְנֵס מֵהַצְּדָקָה חַיָּב כְּמוֹ בְּאַרְבַּע כּוֹסוֹת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשַׁאַר צְדָקָה שֶׁאֵינוֹ חַיָּב רַק פַּעַם אַחַת בְּשָׁנָה כְּדֵי לְקַיֵּם מִצְוַת צְדָקָה, מִכָּל מָקוֹם הֲרוֹצֶה לִקְרוֹת גַּם הַלַּיְלָה בְּלֹא בְּרָכָה לֹא הִפְסִיד, דְּאֶפְשָׁר דְּעַדַיִן אַמִּירַת הַלַּיְלָה שְׁלֹא נִתְקַן שֶׁיִּהְיֶה בְּכִשְׁרוּת קָצַת כְּסֵפֶר תּוֹרָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן קְרִיאַת הַמְּגִלָּה שֶׁעִקַּר תַּקָּנָתָהּ לִהְיוֹת כְּתוּבָה כְּתִקָּנָהּ וְלָכֵן יוֹצֵא יְדֵי שְׁנֵיהֶם: **ד** [בשו"ע] **מוֹצִיאִין סֵפֶר תּוֹרָה כו'.** וַעֲיַן בְּשָׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק א' סִימָן (ט') [מ'] בֶּן כַּרְךְ שֶׁהָלַךְ לְעִיר וְרָצוּ לַחֲזֹר בִּזְמַן קְרִיאַת הַמְּגִלָּה דְּהַיְינוּ בְּיוֹם ט"ו שֶׁלּוֹ, שֶׁאֵין אֵינוֹ חַיָּב לִקְרֹא בְּי"ד, וְהוּא מִתְפַּלֵּל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת עִם הַצִּבּוּר, יָכוֹל לַעֲלוֹת לַתּוֹרָה בְּפָרָשַׁת וַיָּבֹא עֲמָלֵק, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עָלָיו הַיּוֹם חִיּוּב קְרִיאַת הַמְּגִלָּה. וְעַיֵּן שָׁם לְעִנְיַן יוֹם הַתַּעֲנִית כְּשֶׁהַכֹּהֵן אֵין מִתְעַנֶּה שֶׁיּוֹצֵא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, וּלְעִנְיַן בֶּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁדַּעְתּוֹ לַחֲזֹר, לְעִנְיַן הַקְּרִיאָה בְּחוּץ לָאָרֶץ בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי שֶׁל גְּלִיּוֹת, וְכָתַבְתִּי מִזֶּה בְּשַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם (שער ח סעיף צז) עַיֵּן שָׁם:

א מַהָא דְּתָנֵי רַב יוֹסֵף מְגִלָּה ז' (ע"א).

בְּאֵר הֵיטֵב

מִזְמוֹר לְאָסָף' (תהלים פג) דְּיֵשׁ בָּהּ מִפְלָה לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים: **ד** (ה) **קֹדֶם.** דִּכְתִיב 'וְיָשָׁוֹן' (אסתר ח טז) זוֹ מִילָה:

א (ג) **שְׁתֵּי מַתָּנוֹת.** עַיֵּן פְּרִי חָדָשׁ וּבְיַד אַהֲרֹן (הגב"י). וְאִם נָתַן לְאֶחָד שִׁעוּר שְׁתֵּי מַתָּנוֹת אִם יָצָא, עַיֵּן הִלְכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב' סִימָן ל"ט דְּנוֹטֶה לְכָאן וּלְכָאן, עַיֵּן שָׁם. וְלֹא יִתֵּן לָהֶם קֹדֶם פּוּרִים, דִּלְמָא אָכְלִי לְהוּ קֹדֶם פּוּרִים. וְכָתְבוּ בַּ"ח (ס"א) אֶפְלוּ עֲנִי הַמִּתְפַּרְנֵס מֵהַצְּדָקָה חַיָּב כְּמוֹ בְּאַרְבַּע כּוֹסוֹת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשַׁאַר צְדָקָה שֶׁאֵינוֹ חַיָּב רַק פַּעַם אַחַת בְּשָׁנָה כְּדֵי לְקַיֵּם מִצְוַת צְדָקָה,

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] שְׁתֵּי מַתָּנוֹת. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב, וְעַיֵּן פְּרִי חָדָשׁ (ס"א, תרצה ס"ד) דְּסָבִירָא לֵיהּ דְּעָנִי פָּטוּר מִמַּתָּנוֹת לָאֲבִיוֹנִים, וּמִשְׁלוֹחַ מָנוֹת חַיָּב. וְהַבְּרָכִי יוֹסֵף (סק"ב) כָּתַב כְּדִבְרֵי הַבַּ"ח וְט"ז, כְּדַקְיָימָא לַן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רמ"ח (ס"א) דְּאֶפְלוּ עֲנִי הַמִּתְפַּרְנֵס מִצְּדָקָה צָרִיךְ לָתֵת מִמֶּה שֶּׁנִּתְנוּ לוֹ. וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"א) כָּתַב שֶׁכֵּן כָּתַב בְּמִשְׁה יְהוּדָה (סק"א). עַיֵּן שָׁם (מחזיק ברכה סק"ב) בְּשֵׁם זֶרַע יַעֲקֹב (סי' יא), שֶׁאִם נוֹתֵן מָעוֹת צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן שִׁעוּר שֶׁיָּקְנָה שָׁלֹשׁ בֵּיצִים אֹכֶל, וְאִם נוֹתֵן אֳכָלִים צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן לוֹ שִׁעוּר שָׁלֹשׁ בֵּיצִים מִפַּת, קָבָּ גַּרְאָה לְפוּם רֵיהֲטָא, וּלְפִי זֶה אִם חִלֵּק לַעֲנִיִּים מָנָה לְכָל אֶחָד פְּרוּטָה לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, וַעֲדַיִן צָרִיךְ לְהִתְיַשֵּׁב. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְאֵין גּוֹף הַסֵּפֶר בְּיָדֵי לְדַעַת טַעְמוֹ, דְּבִכְלִי דּוּכְתֵּי נְתִינָה בְּפְרוּטָה עַיֵּן בְּפָסְחִים דַּף ל"ב (ע"ב) וּבְגִטִּין דַּף כ' (ע"א) בְּתוֹסְפוֹת שָׁם (ד"ה דילמא). וְאָפְשָׁר שֶׁלָּמַד מִמָּה שֶׁאָמְרוּ בְּחַלִּין רֵישׁ פֶּרֶק רִאשׁוֹן הַגֵּז (חולין קלה.), שֶׁיִּתֵּן לוֹ מִשְׁקַל חֲמֵשׁ סְלָעִים לָעֲשׁוֹת מִמֶּנּוּ בֶּגֶד קָטָן שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יח ד) 'תִּתֶּן לוֹ' שֶׁיְּהֵא בּוֹ כְּדֵי מַתָּנָה, וְכַן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק י' מֵהִלְכוֹת עֲרוּפָּה (הט"ז), וּבְשֻׁלְחָן עָרוּךְ יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן של"ג (ס"ג) 'תִּתֶּן לוֹ' שֶׁיְּהֵא בּוֹ כְּדֵי מַתָּנָה הַמּוֹעֶלֶת, וּלְפִי זֶה יֵשׁ לוֹמַר דְּהוּא הַדִּין כְּאן אֵינָהּ קְרוּיָה מַתָּנָה אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי מַתָּנָה הַמּוֹעֶלֶת דְּהַיְינוּ כְּדֵי שִׁעוּר סְעוּדָה, וְאָמְנָם שָׁם דַּף קל"ח (ע"א) אִיתָא דְּהָא דְּיִלְפִינַן כְּדֵי לַעֲשׂוֹת בֶּגֶד קָטָן מִדִּכְתִיב 'לַעֲמֹד לִשְׁרֹת' (דברים יח ה) נִפְקָא. וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת נוֹדַע בִּיהוּדָה תִּנְיָנָא בְּחֹלֶק יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ר"א שֶׁכָּתַב בְּעִנְיַן הַפָּרָשַׁת חֻלָּה שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה שְׁתֵּי מְצוֹת, אֶחָד, לְאַפְקוּעֵי אִסּוּר טָבֵל וְעַל זֶה אֵין לוֹ שִׁעוּר מִן הַתּוֹרָה. וְהַשֵּׁנִי, לְקַיֵּם מִצְוַת נְתִינָה לְכֹהֵן, יֵשׁ לוֹ שִׁעוּר מִן הַתּוֹרָה דִּכְתִיב (במדבר טו כא) 'רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ', כְּדֵי נְתִינָה כוּ', וְשָׁם נָשָׂא וְנָתַן בְּדִבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּגִטִּין דַּף כ' (ע"א ד"ה דילמא) וְתָמֵהַּ עֲלֵיהֶם, עַיֵּן שָׁם שֶׁהֶאֱרִיךְ (וְעַיֵּן בְּהָרַמְבַּ"ן בְּגִטִּין שָׁם (ד"ה דילמא) שֶׁכָּתַב דִּלְעִנְיַן מִלְתָא דְּהָוֵי דְּרָךְ דְּמָמוֹנָא הָוֵי נְתִינָה בִּפְרוּטָה, וְגַט שֶׁאנִי, עַיֵּן שָׁם). וְנִפְלָאתִי שֶׁלֹּא הִזְכִּיר מַתְנִיתִין דְּרֵישׁ פֶּרֶק רִאשׁוֹן הַגֵּז (שם), וּמִדִּבְרֵי הַמִּשְׁנָה לְמֶלֶךְ (י"ל) מַתָּנוֹת עֲנִיִּים (פ"י ה"י) (ה"ל) וְהַמְעַיֵּן יִרְאֶה שֶׁהַדְּבָרִים קְרוֹבִים, עַיֵּן שָׁם. וּמִכֹּה שֶׁכָּתַב (באר היטב) בְּשֵׁם הִלְכוֹת קְטַנּוֹת (ח"ב סי' לט) בְּנוֹתֵן לְאֶחָד שִׁעוּר שְׁתֵּי מַתָּנוֹת כו', נִרְאֶה מִלְּשׁוֹן הַשּׁ"ס (ז.) וְהַפּוֹסְקִים דְּיְהוּדַאי לֹא יָצָא בְּשְׁתֵּי מַתָּנוֹת לָעֲנִיִּים. וְעַיֵּן בְּפְרִי חָדָשׁ שֶׁהִקְשָׁה אִימָא שְׁתֵּי מַתָּנוֹת לְכָל אֶבְיוֹן, וְכִדְפָרִיךְ בְּיוֹמָא (לו.) גַּבֵּי יְתָנֵן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים' כו' (ויקרא טז ח) עַיֵּן שָׁם, וּבְבִרְכִי יוֹסֵף (סק"א) הָאֲרִיךְ בָּזֶה עַיֵּן שָׁם. וּבְאַלִיָּה רַבָּה (סק"י) בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם (פרק ב הי"ז) טוֹב לְהַרְבּוֹת בְּמַתְּנוֹת לָאֲבִיוֹנִים מִלְּהַרְבּוֹת בְּסְעוּדָתוֹ וּבִשְׁלוּחַ מָנוֹת לְרֵעִים, שֶׁאֵין שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וּמְפֹאָרָה אֶלָּא לְשַׂמֵּחַ לֵב עֲנִיִּים יְתוֹמִים

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לַמְנַצֵּחַ וְכוּ'. בְּשֶׁנֵּי יְמֵי פּוּרִים, מְשׁוּם (י) דִּכְתִיב בֵּיהּ 'צָרָה' וְצָרָה בְּפוּרִים לֹא מַדְכְּרִינַן: **ד** (ט) **עֲמָלֵק.** עַד 'מִדֹּר דֹּר' (פסוק טז), וְאוֹמְרִים חֲצִי קַדִּישׁ: (י) **וְאֵין הַמִּנְהָג לִכְפֹּל.** וְאַף עַל גַּב דְּקַיְימָא לַן אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים, הֵיכָא דְּסָלִיק עִנְיָנָא שָׁאנֵי: (יא) **וְקוֹרִין הַמְּגִלָּה.** וּמְבָרְכִין אַבְרָכָה בְּרִכַּת הָרָב אֶת רִיבֵּנוּ כְּדִלְעֵיל בְּסִימָן תרצ"ב (ס"א), וּצְרִיכִין כֻּלָּן לִשְׁמֹעַ הַבְּרָכָה, וְיֵשׁ מֵהַמּוֹנִים שֶׁאוֹמְרִים אָז קַדִּישׁ אַחַר סִיּוּם הַמְּגִלָּה וְאֵינוֹ נָכוֹן: (יב) **מָלִין הַתִּינוֹק קֹדֶם וְכוּ'.** וְאַסְמַכְתָּא לָזֶה דִּכְתִיב 'לַיְהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן' (אסתר ח טז) וְשָׂשׂוֹן מְרַמֵּז עַל מִילָה. וְהַפְּרִי חָדָשׁ כָּתַב דְּיֵשׁ קְרִיאַת הַמְּגִלָּה, וְכֵן מַשְׁמַע בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א דְּמִתַּמַּהּ עַל הָרַמְ"א בָּזֶה:

א (א) **כָּל אָדָם.** בֵּין אִישׁ וּבֵין אִשָּׁה. וַאֲפִלּוּ עָנִי הַמִּתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה, דַּעַת כַּמָּה אַחֲרוֹנִים דְּצָרִיךְ לָתֵת מִמַּה שֶּׁנִּתְנוּ לוֹ: (ב) **לִתֵּן לְפָחוֹת וְכוּ'.** וְרַשַּׁאי לִתֵּן מָאֵכָל אוֹ מָעוֹת, וְלֹא מָצָאתִיו כָּעֵת כַּמָּה יִהְיֶה שִׁעוּר מַתָּנוֹת [פְּרִי מְגַדִּים (משז"ז סק"א)], וּבְחִדּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א (ז. ד"ה תני רב יוסף) כָּתַב אֲפִלּוּ שְׁתֵּי פְרוּטוֹת, דְּשָׁוֶה פְּרוּטָה חֲשׁוּבָה מַתָּנָה אֲבָל לֹא בְּפָחוֹת. אִם הֶחֱלִיף סְעֻדָּתוֹ בְּשֶׂל חֲבֵרוֹ (ע) יָצָא יְדֵי מַתָּנוֹת, וְעַל כֵּן עָנִי הַמִּתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה יִתֵּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת לִשְׁנֵי אֲבִיוֹנִים וְיִחְזְרוּ הֵם וְיִתְּנוּ לוֹ [פְּרִי מְגַדִּים (שם)]. עוֹד כָּתַב (שם) נִרְאֶה לִי דְּלִכְתְּחִלָּה צָרִיךְ לִתֵּן לָאֲבִיוֹן דָּבָר הָרָאוּי לֶהָנוֹת מִמֶּנּוּ בְּפוּרִים, מֵאֲכָל אוֹ מָעוֹת שֶׁיּוּכַל לְהוֹצִיא בְּפוּרִים: (ג) **שְׁתֵּי מַתָּנוֹת.** זֶהוּ מִדִּינָא, אֲבָל בָּאֱמֶת מוּטָב לְהַרְבּוֹת בְּמַתָּנוֹת לָאֲבִיוֹנִים מִלְּהַרְבּוֹת בִּסְעֻדָּתוֹ וּבְשִׁלּוּחַ מָנוֹת לְרֵעִיו, שֶׁאֵין שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וּמְפֹאָרָה אֶלָּא לְשַׂמֵּחַ לֵב עֲנִיִּים יְתוֹמִים וְאַלְמָנוֹת, וְדוֹמֶה לַשְּׁכִינָה שֶׁנֶּאֱמַר 'לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים' (ישעיה נז טו) [רַמְבַּ"ם (פרק ב הי"ז)]. וְהִנֵּה הַשְּׁתֵּי מַתָּנוֹת (ג) צָרִיךְ לִתֵּן מִשֶּׁלּוֹ וְלֹא מִשֶּׁל מַעֲשֵׂר, וְהַהוֹסָפָה שֶׁמּוֹסִיף יוּכַל לִתֵּן מִשֶּׁל מַעֲשֵׂר: (ד) **בְּלֵיל**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ג (י) בֵּית יוֹסֵף: **א** (ע) גְּמָרָא (ז:), וְהוּבָא בְּפִסְקֵי הָרֹא"שׁ (פ"א סי' ז): (ג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) בְּשֵׁם הַשֶּׁל"ה (מס' מגילה, נר מצוה אות ד):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת מְגִלָּה סִימָן תרצד

קָדֵם שֶׁמִּתְפַּלְּלִים מִנְחָה (מהרי"ל (הל' פורים)), וְכֵן נוֹהֲגִין בְּכָל מְדִינוֹת אֵלּוּ. * וְיֵשׁ לִיתֵּן שְׁלֹשָׁה חֲצָאֵי גְּדוֹלִים בְּמְדִינוֹת אֵלּוּ, כִּי אֵין מַטְבֵּעַ שֶׁשָּׁם מַחֲצִית עָלֶיהָ מִלְבַד זוֹ, וּבִמְדִינוֹת אוֹסְטְרַיי"ךְ יִתְּנוּ שְׁלֹשָׁה חֲצִי וויינ"ר שֶׁנִּקְרָא גַּם כֵּן מַחֲצִית, וְכֵן לְכָל מְדִינָה וּמְדִינָה, (ג) [ב] וְאֵין חַיָּב לִתְּנוֹ רַק מִי שֶׁהוּא (ה) מִבֶּן עֶשְׂרִים וּלְמַעְלָה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁנּוֹתְנִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל לְצְדָקָה מִלְּבַד שְׁלֹשׁ מַחֲצִית אֵלּוּ, וְאֵין נוֹהֲגִין כֵּן: **ב** (ו) [ב]**אֵין מְשַׁנִּים מְעוֹת פּוּרִים** (ז) **לִצְדָקָה אַחֶרֶת.** הַגָּהָה: (ח) וְדַוְקָא הַגָּבְאִים (מרדכי פרק קמא דבבא בתרא (סי' תנ"ט)), אֲבָל הָעָנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת בּוֹ (ט) מַה שֶּׁיִּרְצֶה: **ג** [ג]**אֵין מְדַקְדְּקִים בְּמְעוֹת פּוּרִים, אֶלָּא כָּל מִי שֶׁפּוֹשֵׁט יָדוֹ לִטֹּל נוֹתְנִים לוֹ,** (י) [ד]**וּבְמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִיתֵּן** (יא) **אַף לְעַכּוּ"ם,** (ג) **נוֹתְנִים:** **ד** (יב) [ה]**בְּמָקוֹם שֶׁאֵין עֲנִיִּים, יָכוֹל לְעַכֵּב** (יג) **מְעוֹת פּוּרִים שֶׁלּוֹ לְעַצְמוֹ וְנוֹתְנָם בְּמָקוֹם שֶׁיִּרְצֶה:**

ב בְּרִיְיתָא בְּבָבָא מְצִיעָא ע"ח (ע"ב).
ג שָׁם. ד ר"מ מַחֲצִית, וְכֵן לְכָל מְדִינָה וּמְדִינָה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים וּלְמַעְלָה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁנּוֹתְנִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל לְצְדָקָה מִלְּבַד שְׁלֹשׁ מַחֲצִית אֵלּוּ, וְאֵין נוֹהֲגִין כֵּן (מרוטנבורג דפוס לבוב סי' קפד) בְּשֵׁם רַבִּי אֶפְרַיִם. ה מָרְדְּכַי בְּפֶרֶק קַמָּא דְּמְגִלָּה (סי' תשעז).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

וְאַלְמָנוֹת וְגֵרִים, וְדוֹמֶה לַשְּׁכִינָה שֶׁנֶּאֱמַר 'לִהְיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים' (ישעיה נז טו). עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: [ב] **וְאֵין.** עַיֵּן בְּאֹר הַיטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּמָקוֹם דְּתַהְיגֵי לָתֵת הַמָּעוֹת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל לְהַחֲזִין כו', בְּמַחְלֹקֶת כְּבוֹדוֹ שְׁגֵג בָּזֶה עַל יְדֵי טָעוּת שֶׁנָּפַל בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) וְחָסֵר הַצִּיּוּן עַל סָעִיף ב' אֵין מְשַׁנִּים מְעוֹת פּוּרִים כו', וְעַל זֶה קָאֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם כְּמְבֹאָר בְּמַשְׂאַת בִּנְיָמִין (סי' נד) וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבְתִּי בְּיַד אֶפְרַיִם (ד"ה במקום דתהיגי), וּמֵעוֹלָם לֹא עָלְתָה עַל הַדַּעַת שֶׁיִּהְיֶה מִנְהָג לָתֵת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל לְהַחֲזִין, וְהַבֵּאוּר הַיטֵב שֶׁהוֹסִיף מִדַּעְתּוֹ תָּבוֹת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל לֹא פֵּרַשׁ, וְהוּא מִכְּשׁוֹל הַגּוֹרֵם לְגַבָּאֵי צְדָקָה שֶׁהֵם יַד עֲנִיִּים, לִגְרֹעַ כֹּחַ שֶׁל עֲנִיִּים מִצְּדָקָה זוֹ שֶׁנּוֹתְנִים לְמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, לְתֹתָם לְהַחֲזִין. וְזֶה לְשׁוֹן הַמְּשֻׁאַת בִּנְיָמִין: מַה שֶּׁנּוֹהֲגִים בְּכַמָּה קְהִלּוֹת, שֶׁנּוֹתְנִין מְעוֹת פּוּרִים הַכֹּל לְשֵׁלִיחַ צִבּוּר הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִלָּה לוֹ לְבַדּוֹ, וְאֵין מְחַלְּקִים לַעֲנִיִּים מְעוֹת פּוּרִים כְּלוּם, אִי שָׁרֵי לְמֶעְבַּד הָכִי אוֹ צָרִיךְ לְבַטֵּל הַמִּנְהָג מִשּׁוּם דְּתָנֵא מִגְבִּית פּוּרִים כו'. תְּשׁוּבָה נִדְאֵי דְּלָאו שִׁפּוּר לְמֶעְבַּד הָכִי וּמִנְהָג כָּשֵׁר הוּא לְחַלְּקָן לַעֲנִיִּים, אֲמָנָם הֵיכָן דְּוַקָא הֵיאַךְ שֶׁנּוֹבְגוּ בְּהֶדְיָא לְצָרְכָן לַעֲנִיִּים כו', אוֹ שֶׁמְּנַהֵג אוֹתָהּ הָעִיר כו', אֲבָל בְּאוֹתָן מְקוֹמוֹת שֶׁכְּבָר נָהֲגוּ לָתֵת מְעוֹת פּוּרִים הַכֹּל לְחַזָּן הַקּוֹרֵא הַמְּגִלָּה, אֵינִי רוֹאֶה אִסּוּר שֶׁכָּל הַנּוֹתֵן כו', וּמַחְשֶׁכֶת כָּל אֶחָד אַדַּעְתָּא דְּחַזָּן וְאֵין כָּאן דִּין מְעוֹת פּוּרִים, אַף עַל גַּב דְּמַרְגְּלָא בְּפוּמֵי דְּאֵינְשֵׁי לְקָרוֹתָם בְּשֵׁם מְעוֹת פּוּרִים, לְאוּ בְּשִׂמְחָה תְּלָיָא מִילְּתָא. וְכֵן פֵּרַשׁ רַשַׁ"י (ב"מ עח: ד"ה מגבת) מִגְבֶּת פּוּרִים, מָעוֹת שֶׁגּוֹבִין הַגַּבָּאִים מִבְּנֵי הָעִיר לְחַלֵּק לָעֲנִיִּים לִסְעוּדַת פּוּרִים כו'. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּנִדּוֹן דִּידַן מֵעוֹלָם לֹא גָּבוּ אַדַּעְתָּא דַּעֲנִיִּים כו'. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. מִכְּאֵר שֶׁהָיָה דֶּרֶךְ אוֹתָן הַמְּקוֹמוֹת לְגַבּוֹת מָעוֹת מִבַּעֲלֵי הַבָּתִּים עַל דַּעַת לִתֵּן לַחַזָּן הַקּוֹרֵא הַמְּגִלָּה וְהָיָה נִקְרָא בְּשֵׁם מְעוֹת פּוּרִים, וּבְזֶה כָּתַב הַמְּשֻׁאַת בִּנְיָמִין דִּינוֹ, אֲבָל אֵין לְהַקֵּל בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, וְהָאוֹמֵר מִנְהָג עַל פִּי מַה שֶּׁכָּתַב

בַּאֵר הַיטֵב

כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רמ"ח (ס"א) ורמ"ט (ס"ב): (ג) **וְאֵין.** דְּהַיְנוּ חִיּוּבָא לֵיכָּא וּמִנְהָגָא אֵיכָּא, דְּכָתַב לְבוּשׁ (סי' תרפו ס"ב) וְנוֹהֲגִין לִתֵּן מְעוֹת פּוּרִים בְּעֵד כָּל אֶחָד וְאֶחָד אֵפִלּוּ בְּעֵד הַיְלָדִים. וְנוֹתְנִים הַמַּעֲבָרוֹת גַּם מֵהַנָּפֶל. הַגָּהוֹת מִנְהָגִים (מנהג של פורים אות מט). וְאֵיתָא בְּמִשְׁנָה (שקלים פ"א מ"ג) כָּל קָטָן שֶׁהִתְחִיל אָבִיו לִשְׁקֹל עַל יָדוֹ, שׁוּב אֵינוֹ פּוֹסֵק. בְּמָקוֹם דְּנָהֲגִי לָתֵת הַמָּעוֹת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל לַחַזָּן, אֵין אִסּוּר בְּדָבָר דְּכָל הַנּוֹתֵן אַדַּעְתָּא דְּמִנְהָגָא נוֹתֵן. מִשְׁאַת בִּנְיָמִין סִימָן נ"ד. אֲבָל לֹא נִפְקֵי בָּזֶה יְדֵי מִתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים, אֶלָּא אִם כֵּן מְחַלְּקִים מֵהֶם לָעֲנִיִּים. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג). וְכָתַב שָׁלֵ"ה (מס' מגילה, נר מצוה אות ד) דְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל וְכָל שֶׁכֵּן מַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים וּמִשְׁלוֹחַ מָנוֹת אֵין בָּא מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר, וְאִם בָּא לְהוֹסִיף מוֹסִיף מִשֶּׁל מַעֲשֵׂר. מֹהֲרִי"ל בְּתִשׁוּבָה סִימָן נ"ר. וְעַיֵּן [שָׁם] כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט ס"ג) וּבִיד אַהֲרֹן (הגה"ט). וּמְעוֹת שֶׁחָשַׁב בְּלִבּוֹ לְחַלְּקָם בְּיוֹם פּוּרִים אֵינוֹ רַשַּׁאי לְשַׁנּוֹתָה. בֵּית יוֹסֵף (ד"ה מעות) בְּשֵׁם הַגָּהוֹת אֲשֵׁרִי (פ"א סי' ז). וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סוֹף סִימָן רנ"ח (סי"ב):

ג (ג) **נוֹתְנִים.** וּלְכָתְחִלָּה אֵין לִנְהֹג כֵּן לִתֵּן לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו):

בְּאוּר הֲלָכָה

* **וְיֵשׁ לִתֵּן שְׁלֹשָׁה חֲצָאֵי גְּדוֹלִים בְּמְדִינוֹת אֵלּוּ. הִנֵּה דֶּרֶךְ הָעוֹלָם לְפָרֵשׁ חֲצָאֵי גְּדוֹלִים חֲצִי גְּדוֹל פּוֹלִישׁ, וְהֵינוּ מַה שֶּׁקּוֹרִין בִּמְדִינָתֵנוּ (חֲצִי גְּרַאשִׁי"ן), וְלֹא מִשְּׁמַע כֵּן בְּדִבְרֵי מֹשֶׁה** (סק"א) **עַיֵּן שָׁם, וְאוּלַי הוּא שֵׁם מַטְבֵּעַ אַחֶרֶת שֶׁנִּקְרָא כֵּן בִּמְדִינָתוֹ, שֶׁכָּתַב שָׁם שֶׁחֲצִי גָּדוֹל הוּא תִּשְׁעָה פְּשׁוּטִין קְטַנִּים, וּבִמְדִינָתֵנוּ כְּעֵת אֵין לָנוּ מַטְבֵּעַ זוֹ. וְלִפְי מְדִינָתֵנוּ נִרְאֶה, דִּמְדִינָא יוֹצֵא בְּמַטְבֵּעַ קְטַנָּה שֶׁנִּקְרָא חֲצִי גְּרַא"ש, אֲבָל מִכָּל מָקוֹם אֵין זֶה מַטְבֵּעַ חֲשׁוּבָה כְּלָל, אֲפִלּוּ אִם נוֹתֵן שְׁלֹשָׁה חֲצָאִין אִם לֹא שֶׁנּוֹתֵן גַּם בְּעַד בָּנָיו הַקְּטַנִּים. וְרָאִיתִי אִיזֶה גַּבָּאִים שֶׁנּוֹתְנִין מִתְּחִלָּה בְּהַקְּעָרָה שֶׁל צְדָקָה שְׁלֹשָׁה חֲצָאֵי רוּבֶּל כֶּסֶף, וּכְשֶׁבָּא אֶחָד לִתֵּן הַמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל נוֹתֵן לוֹ הַגַּבַּאי תַּחַת מְעוֹתָיו הַשְּׁלֹשָׁה חֲצָאֵי רוּבֶּל כֶּסֶף, וְהוּא נוֹתֵן אוֹתָם לְהַקְּעָרָה. אֲבָל אֵין זֶה מְחֻוַּר דְּאִם הַגַּבַּאי נוֹתֵן לוֹ רַק בְּתוֹרַת שְׁאֵלָה עַל אֵיזֶה רְגָעִים, וְגַם הַנּוֹתֵן אֵין דַּעְתּוֹ לְהַקְנוֹתָם לִצְדָקָה, הֲלֹא אֵין זֶה נְתִינָה כְּלָל וְהוּא מַעֲרִים רַק לְעַצְמוֹ בָּזֶה. וְאִם כֵּנָה הַגַּבַּאי בְּעַצְמוֹ בֶּאֱמֶת לְהַקְנוֹת לוֹ, וְהוּא נוֹתְנָם לִצְדָקָה, זֶהוּ עֶצָּה רַק לְהָרִאשׁוֹן וְלֹא לְהָאֲנָשִׁים שֶׁאַחֲרָיו, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נַעֲשׂוּ צְדָקָה אֵין רְשׁוּת לְהַגַּבַּאי לְהַחֲלִיפָם תַּחַת שְׁלֹשָׁה חֲצָאֵי גָּדוֹל פּוֹלִישׁ, וְאוּלַי כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נָהֲגוּ כָּךְ, הֲוָה לֵיהּ כְּאִלּוּ הִתְנוּ בְּהֶדְיָא כָּל הַנּוֹתְנִים לִצְדָקָה, שֶׁנּוֹתְנִים עַל אֹפֶן זֶה שֶׁיִּהְיֶה לְהַגַּבַּאי רְשׁוּת לָזֶה. וְהִנֵּה בִּזְמַן הַגְּרַ"א הָיָה מְצוּי חֲצִי זְהוּב פּוֹלִישׁ, וְכָתוּב בְּמַעֲשֶׂה רַב** (סי' רמב) **שֶׁלֹּא הָיָה נוֹתֵן כִּי אִם חֲצִי זְהוּב אֶחָד פּוֹלִישׁ. אֲבָל כָּעֵת אֵין מְצוּי מַטְבֵּעַ זוֹ כְּלָל, אִם לֹא שֶׁיִּתֵּן חֲצָאֵי גָּדוֹל פּוֹלִישׁ אוֹ חֲצִי רוּבֶּל כֶּסֶף. וּמִי שֶׁעוֹזְרוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיְּכוֹל לִתֵּן חֲצִי רוּבֶּל כֶּסֶף אֶחָד זָכָר לְמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, וּשְׁלֹשָׁה חֲצָאֵי גָּדוֹל פּוֹלִישׁ לְעַנְיָן מַה שֶּׁכָּתוּב בְּפָרָשָׁה שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים תְּרוּמָה, וּכְהַיּוֹם אוֹמְרִים הָאַחֲרוֹן שֶׁכָּתַב רַמ"א, אַשְׁרֵי וְטוֹב לוֹ:**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

פּוֹרִים. וּבְמִדִּינָתֵנוּ נוֹהֲגִין לִתְּנוֹ בְּשַׁחֲרִית קֹדֶם קְרִיאַת הַמְּגִלָּה [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב)], וַעֲכְשָׁו (ג) נוֹהֲגִין לִתֵּן מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל קֹדֶם מִנְחָה, וּבְשַׁחֲרִית מְעוֹת מְגִלָּה: (ה) **מִבֶּן עֶשְׂרִים וּלְמַעְלָה.** זֶהוּ (ד) לְדַעַת רַבֵּנוּ עוֹבַדְיָה מִבַּרְטְנוּרָא (שקלים פ"א מ"ג), אֲבָל הַתּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב (שם מ"ד) כָּתַב שֶׁהַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים וְסִבְרָא לְהוּ דְּמִבֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה וּלְמַעְלָה שֶׁהוּא אִישׁ חַיָּב בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל. וְאֵלֶיהָ רַבָּה (סי' תרפו סק"ד) כָּתַב דְּכָל זֶה רַק מִדִּינָא, אֲבָל הַמִּנְהָג הוּא לִתֵּן אֲפִלּוּ בְּעַד בָּנָיו הַקְּטַנִּים, וְאִשָּׁה מְעֻבֶּרֶת בְּעַד וְלָדָהּ. (ה) אֵיתָא בְּמַשְׁנָה (שקלים פ"א מ"ג) כָּל קָטָן שֶׁהִתְחִיל אָבִיו לִשְׁקֹל עַל יָדוֹ, שׁוּב אֵינוֹ פּוֹסֵק: **ב** (ו) **אֵין מְשַׁנִּין מְעוֹת פּוּרִים.** הֵינוּ (ו) מְעוֹת שֶׁגָּבָה אוֹתָן הַגַּבַּאי לְחַלְּקָם לָעֲנִיִּים לִסְעֻדַּת פּוּרִים, אֵין יָכוֹל לְשַׁנּוֹתָן לוֹמַר דַּיָּן בְּפָחוֹת וְהַמּוֹתָר יִפֹּל לְכִיס שֶׁל צְדָקָה, (ז) אֲבָל לוֹקְחִין עֲגָלִים לָרֹב בְּכָל הַמָּעוֹת, וְהַמּוֹתָר שֶׁלֹּא יַסְפִּיקוּ לָאֶכֶל בְּפוּרִים, יִמְכֹּר וְיִפֹּל לְכִיס שֶׁל צְדָקָה [גְּמָרָא (ב"מ עח:)]. כָּתַב בֵּית יוֹסֵף (ד"ה מעות) בְּשֵׁם הַגָּהַת אֲשֵׁרִי (פ"א סי' ז) דְּמָעוֹת שֶׁחָשַׁב בְּלִבּוֹ לְחַלְּקָם לָעֲנִיִּים בְּיוֹם פּוּרִים אֵינוֹ רַשַּׁאי לְשַׁנּוֹתָן, (ח) וְהַטַּעַם, דְּסִבְרָא לֵיהּ דְּצְדָקָה יֵשׁ לוֹ דִּין הֶקְדֵּשׁ, וְחַיָּב לְקַיֵּם מַחֲשַׁבְתּוֹ אַף שֶׁלֹּא הוֹצִיא בְּשִׂפְתָיו: (ז) **לִצְדָקָה אַחֶרֶת.** אִם יֵשׁ מִנְהָג בְּאוֹתָהּ הָעִיר (ט) לָתֵת מְעוֹת פּוּרִים לַחַזָּן, אֵין אִסּוּר בְּדָבָר, דְּכָל הַנּוֹתֵן אַדַּעְתָּא דְּמִנְהָגָא נוֹתֵן, אֲבָל לֹא נִפְקֵי בָּזֶה יְדֵי מַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים, אֶלָּא אִם כֵּן נְפַקֵּי בָּזֶה יְדֵי מַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים (י) אֲפִלּוּ אִם הַחַזָּן הוּא עָנִי, [דְּכֵיוָן דְּהוּא בְּכָלַל שְׁכִירוּת הַחַזָּן, הֲוֵי לֵיהּ פּוֹרַע חוֹבוֹ בְּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים], אֶלָּא אִם כֵּן מְחַלְּקִים מֵהֶם לָעֲנִיִּים. (ח) וְדַוְקָא הַגַּבָּאִים. וְאִם בְּנֵי הָעִיר יְכוֹלִים לְשַׁנּוֹת, יֵשׁ דַּעַת בַּפּוֹסְקִים, עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה): (ט) **מַה שֶּׁיִּרְצֶה.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אַף דְּהַגּוֹבִים גָּבוּ הַמָּעוֹת לְצָרְכֵי סְעֻדַּת פּוּרִים, מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לָעָנִי רְשׁוּת לְהוֹצִיאָן לִשְׁאָר צְרָכָיו: **ג** (י) **וּבְמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ וְכוּ'.** אֲבָל בְּעִיר (יא) שֶׁלֹּא הֻרְגְּלוּ עֲדַיִן בְּכָךְ, זֶה הַנּוֹתֵן פְּרוּטָה לְעַכּוּ"ם גּוֹזֵל לָעֲנִיִּים, וּמַרְאֶה בְּעַצְמוֹ כְּאִלּוּ מְקַיֵּם בָּהֶם וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים: (יא) **אַף לְעַכּוּ"ם נוֹתְנִים.** מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם: **ד** (יב) **בְּמָקוֹם שֶׁאֵין עֲנִיִּים.** יִשְׂרָאֵל: (יג) **מְעוֹת פּוּרִים שֶׁלּוֹ.** הֵינוּ מַה שֶּׁגָּבוּ כְּבָר מִמֶּנּוּ וְאֵין מוֹצִאִין לְמִי לְחַלְּקָם, וְיוֹתֵר נִרְאֶה, דְּרִצּוֹנוֹ לוֹמַר מַה שֶּׁרָגִיל לִתֵּן בְּכָל שָׁנָה לְצָרְכֵי עֲנִיִּים:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ג) פְּרִי מְגָדִים (א"א סק"ב): (ד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג): (ה) מָגֵן אַבְרָהָם (שם): **ב** (ו) רַשַׁ"י (ב"מ עח: ד"ה מגבת): (ז) גְּרָסָה זוֹ הוּבְאָה בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה מעות), וְכֵן גִּרְסָתָנוּ בִּגְמָרָא (ב"מ שם). וְאַף דִּבְרֵי"ף (שם מח:) וְרא"ש (שם פ"ו סי' ט) לֹא נִזְכַּר גְּרָסָא זוֹ, מִכָּל מָקוֹם מִסְתַּבְּרָא דְּגַם הֵם מוֹדִים לִדְרָשָׁא: (ח) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה מעות), וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סוֹף סִימָן רנ"ח (סי"ב) וּבְחֶשְׁק מִשְׁפָּט סִימָן רי"ב סָעִיף ח' (ס"ק ז'): (ט) מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (י) דְּהַבִיא שֵׁם דַּעוֹת בָּזֶה, וְסַיֵּם שָׁם דְּיֵשׁ לְהַחְמִיר: (יא) מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (יב) בַּמִּשְׁאַת בִּנְיָמִין (סי' נד): (יג) וְכִפְי מַה שֶּׁפֵּרַשׁ בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ב) דְּקָאֵי רַק אִמְעוֹת **פּוּרִים וְלֹא אִמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל:** (יד) מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל: **ג** (יֵ) **וּמִכָּל מָקוֹם אַף בְּעִיר חֲדָשָׁה כָּל שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה דַּרְכֵי שָׁלוֹם נוֹתְנִים** [מִשְּׁבְצוֹת זָהָב (סק"ב) בְּשֵׁם בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו)]:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah